

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Meistaru iela 10-502, Rīga, LV-1050, tālr. 27343432, e-pasts seplp@seplp.lv, www.seplp.lv

Rīgā, 26.02.2025.

Nr. 6/6-3

Par Baltijas pētnieciskās žurnālistikas centra *Re:Baltika* žurnālistes Olgas Dragiļevas žurnālistiskās pētniecības materiāla par ārsta – neirologa Leonīda Višķera profesionālajām darbībām publicēšanu Latvijas Sabiedriskā medija programmās un ar šo materiālu saistītām Latvijas Sabiedriskā medija programmu satura vienībām

2025. gada 27. janvārī Latvijas sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons (turpmāk tekstā arī – ombuds) saņēma [...] (turpmāk – Iesniedzējs) 2025. gada 23. janvāra iesniegumu – “iesniegums – sūdzība par žurnālisti Olgu Dragiļevu, nodibinājumu “Baltijas pētnieciskās žurnālistikas centru Re:Baltika”, vairākiem preses un masu informācijas līdzekļiem un sabiedriskajiem elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem” (turpmāk – Iesniegums).

Iesniegumā norādīts, ka [...] *sabiedriskie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi, galvenie redaktori un visi iesaistītie žurnālisti ir ļoti pārkāpuši sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas, Latvijas Televīzijas Rīcības un ētikas kodeksu, Latvijas Radio Rīcības un ētikas kodeksu, nav ievērojuši vispārpieņemtās uzvedības normas, nav ievērojuši elementāras pieklājības, ētikas normas, ir pārkāpuši juridiskās personas un fiziskās personas privātās robežas [...].*

Iesniedzējs uzskata, ka ir tikusi izplatīta *patiesībai neatbilstoša informācija par ārstu – neirologu Leonīdu Višķeru un AS “Veselības centru apvienība” neslavas celšanas veidā, aizskarot godu un cieņu ārstam – neirologam Leonīdam Višķeram un AS “Veselības centru apvienība”* [visi izcēlumi mani – E.A.].

Iesniedzējs lūdz ombudu izvērtēt *sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmu un iepriekš sniegto pakalpojumu atbilstību Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likuma 8.pantā 1. daļā* [izcēlums mans – E.A.] *minētajiem dokumentiem sekojošiem sabiedriskajiem*

elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļu darbībā, publikācijās un pārraidītajos, interneta tīmekļvietnēs ievietotajos sižetos par ārstu – neirologu Leonīdu Višķeru [..], kā arī aicina ombudu vērsties Latvijas Republikas Saeimā, rosinot Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu visas padomes atcelšanu, jo [..] padomes locekļa darbība vai bezdarbība apdraud sabiedriskā medija redakcionālo neatkarību.

Lai izvērtētu Iesniegumā lūgto, ombuds no 2025. gada 27. janvāra līdz 27. februārim:

- iepazīnās ar Iesnieguma saturu;
- ņemot vērā, ka Iesniegumā norādītās tīmekļa vietņu saites neatver konkrētas VSIA "Latvijas Sabiedriskais medijs" (turpmāk – LSM) satura vienību publikācijas, ombuds iepazīnās ar tām LSM programmu un pakalpojumu saturā atrodamajām satura vienībām (turpmāk – LSM satura vienības), kas laikposmā no 2025. gada 23. janvāra līdz 2025. gada 25. janvārim ir publicētas par ārsta – neirologa Leonīda Višķera profesionālo darbību (saraksts sniegts zemāk hronoloģiskā secībā):

- 1) 2025. gada 23. janvāra 0:01 publikācija portāla LSM.lv sadaļā LSM+ *Представь оргазм — и красные перчатки. Как невролог Вишкерс «лечил» пациенток* [Ombuda tulkojumā no svešvalodas: *Iztēlojies orgasmu – un sarkanās cimdiņus. Kā neirologs Viškers “ārstēja” pacientes*]. (turpmāk – **publikācija 1**);

Autori: Re:Baltika. Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://rus.lsm.lv/statja/novosti/analitika/23.01.2025-predstav-orgazm-i-krasnye-percatki-kak-nevrolog-viskers-lecil-pacientok.a584764/>.

- 2) 2025. gada 23. janvāra 6:30 publikācija portālā LSM.lv *Iztēlojies orgasmu – un sarkanus cimdiņus. Kādēļ pēc pacienšu sūdzībām ārsts varēja turpināt praktizēt?* (turpmāk – **publikācija 2**);

Autori: Olga Dragiļeva (*"Re:Baltica"*), Re:Baltika (*Baltijas pētnieciskās žurnālistikas centrs*), Sanita Jemberga (*"Re:baltica" vadītāja, redaktore*), Ģederts Ģelzis (*Latvijas Radio*). Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/23.01.2025-iztelojies-orgasmu-un-sarkanus-cimdinus-kadel-pec-pacienesu-sudzibam-arsts-vareja-turpinat-praktizet.a584684/>.

- 3) 2025. gada 23. janvāra 12:30 programmas “Latvijas Radio 1” (turpmāk – LR1) raidījuma “Atvērtie faili” epizode Nr. 191 *"Uzбудināšana" pie neirologa - kādēļ pēc sieviešu sūdzībām ārsts tiesīgs praktizēt?* (turpmāk – **publikācija 3**);

Autori: Olga Dragiļeva (*"Re:Baltica"*), LR1 raidījuma “Atvērtie faili” veidotāji. Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/atvertie-faili/191-uzbudinasana-pie-neirologa-kadel-pec-sieviesu-sudzibam->

[arsts.a202071/](#).

4) 2025. gada 23. janvāra 13:42 publikācija portālā LSM.lv *Policija izmeklēs sūdzības par seksuāla rakstura hipnozi neirologa kabinetā* (turpmāk – **publikācija 4**);

Autori: LSM.lv Ziņu redakcija. Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/23.01.2025-policija-izmekles-sudzibas-par-seksuala-rakstura-hipnozi-neirologa-kabineta.a584874/>.

5) 2025. gada 23. janvāra 14:00 publikācija portāla LSM.lv sadaļā LSM+ *Полиция начала уголовный процесс по делу невролога Вишкерса* [Ombuda tulkojumā no svešvalodas: *Policija uzsāka kriminālprocesu neirologa Viškera lietā*] (turpmāk – **publikācija 5**);

Autori: LSM+ redakcija. Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://rus.lsm.lv/statja/novosti/proisshestvija/23.01.2025-policija-nacala-ugolovnyi-process-po-delu-nevrologa-viskersa.a584883/>.

6) 2025. gada 23. janvāra 18:49 publikācija portāla LSM.lv sadaļā LSM+ *ВИДЕО: делом невролога Вишкерса полиции велела заняться прокуратура* [Ombuda tulkojumā no svešvalodas: *VIDEO: Neirologa Viškera lietu policijai lika izmeklēt prokuratūra*] (turpmāk – **publikācija 6**);

Autori: Emīlija Gasparjana. Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://rus.lsm.lv/statja/novosti/proisshestvija/23.01.2025-video-delom-nevrologa-viskersa-policii-velela-zanyatsya-prokuratura.a584943/>.

7) 2025. gada 23. janvāra 20:30 sižets programmas “LTV1” raidījumā “Panorāma” *Policija izmeklēs sūdzības par seksuāla rakstura hipnozi neirologa kabinetā* (turpmāk – **publikācija 7**);

Autori: Zanda Ozola-Balode, LTV Ziņu dienests. Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://replay.lsm.lv/lv/skaties/ieraksts/lv/347189/policija-izmekles-sudzibas-par-seksuala-rakstura-hipnozi-neirologa-kabineta>.

8) 2025. gada 24. janvāra 15:40 publikācija portāla LSM.lv sadaļā LSM+ *После публикации о неврологе Вишкерсе — много новых свидетельств* [Ombuda tulkojumā no svešvalodas: *Pēc publikācijas par neirologu Viškeru – daudz jaunu liecību*] (turpmāk – **publikācija 8**);

Autori: LSM+ redakcija. Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://rus.lsm.lv/statja/novosti/proisshestvija/24.01.2025-posle-publicacii-o-nevrologe-viskerse-mnogo-novyx-svidetelstv.a585074/>.

- iepazīnās ar LSM radio programmu satura galvenās redaktore Anitas Braunas 2025. gada 4. februāra vēstuli, kurā skaidrots lēmums neatsaukt LSM satura vienību publikācijas (turpmāk – **vēstule 1**);
- 2025. gada 3. februārī uzdeva jautājumus LSM radio programmu satura galvenajai redaktorei Anitai Braunai, LSM televīzijas programmu satura galvenajai redaktorei Sigita Roķei, LSM portāla LSM.lv galvenajai redaktorei Martai Ceravai, portāla LSM.lv sadaļas LSM+ atbildīgajai redaktorei Aleksandrai Plotņikovai un saņēma šādas atbildes vēstules uz uzdotajiem jautājumiem:
 - 1) 2025. gada 12. februāra LSM radio programmu satura galvenās redaktore Anitas Braunas atbildes vēstuli (turpmāk – **vēstule 2**);
 - 2) 2025. gada 17. februāra LSM televīzijas programmu satura galvenās redaktore Sigitas Roķes atbildes vēstuli (turpmāk – **vēstule 3**).

Izvērtējot Iesniegumu, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons
konstatē:

[1] Apjomīgais 64 lapaspušu Iesniegums ir nosūtīts kopskaitā 31 adresātam – valsts institūcijām un to amatpersonām, LSM un komerciālajiem medijiem u.c.. Sūdzība ir iesniegta par žurnālisti Olgu Dragiļevu, kā arī par 14 juridiskajām personām un to amatpersonām – valsts pārvaldes iestādēm, komerciālajiem medijiem, sabiedriskajām organizācijām, kā arī par LSM un tā atbildīgajām amatpersonām. Iesniegumā tiek norādīts uz [..], *iespējams, nodarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, kas juridiski kvalificējas pēc Krimināllikuma 317.- 329.pantam, 157., 279..panta 1.daļas, 231.,panta 2.daļas, kā arī par iespējamajiem administratīvajiem pārkāpumiem, par kuriem administratīvā atbildība ir paredzēta Likumā par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem, Fizisko personu datu apstrādes likumā, Fizisko personu datu apstrādes likumu, Vispārīgo datu aizsardzības regulā EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULĀ (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti [..].*

Iesniedzējs norāda, ka minētās personas nav ievērojušas šādu likumu un dokumentu normas: *Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem, Fizisko personu datu apstrādes likums, Krimināllikums, Kriminālprocesa likums, Administratīvās atbildības likums, Latvijas Republikas Satversme, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību konvencija*. Iesniedzējs uzskata, ka ir pārkāpti likuma *Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem* 7. pantā uzskaitītie informācijas publicēšanas aizliegumi.

Iesniedzējs arī uzskaita konkrētus *Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības*

likuma (turpmāk – SEPLPL) tiesību normu pantu un to daļu pārkāpumus: 2. pants; 3. panta trešā, piektā, sestā, astotā, desmitā daļas; 4. panta piektā daļa; 7. panta vienpadsmitā daļa; 8. panta pirmā daļa; 9. panta pirmā, otrā, trešā daļas; 11. panta otrā daļa, ceturtās daļas 3. punkts, ceturtās daļas 5. un 6. punkti, kā arī uzskata, ka ir pārkāptas *Sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas, Latvijas Televīzijas Rīcības un ētikas kodekss, Latvijas Radio Rīcības un ētikas kodekss*.

[2] Ņemot vērā to, ka saskaņā ar SEPLPL 18. panta pirmo daļu ombuda kompetence ir vērtēt sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmu un pakalpojumu atbilstību SEPLPL 1. pantā noteiktajam mērķim un 3. pantā noteiktajiem sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbības pamatprincipiem, sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ētikas kodeksiem un redakcionālajām vadlīnijām, kā arī to, ka ombuda atzinums var tikt veidots vienīgi par sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu satura atbilstību profesionālās ētikas prasībām un šo prasību ievērošanu redakcionālajos lēmumos un profesionālajās procedūrās, kas veiktas satura veidošanas procesā, ombuds nav pilnvarots sniegt juridisku vērtējumu par sabiedrisko plašsaziņas līdzekļu satura atbilstību citiem Iesniegumā minētajiem likumiem un dokumentiem. Ombuds secina, ka tā iespējās ir sniegt atzinumu par LSM satura vienību atbilstību SEPLPL 3. pantā noteiktajiem sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbības pamatprincipiem, kuri ir integrēti un izvērsti Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajās vadlīnijās, un konkrēti – vērtēt LSM satura vienību atbilstību:

- 1) SEPLPL 3. panta trešajā daļā noteiktajam – *Sabiedriskie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi savas programmas un pakalpojumus veido atbilstoši **augstām ētikas un kvalitātes prasībām**, nodrošinot žurnālistikas izcilību un ievērojot visaugstākos starptautiskos profesijas un kvalitātes standartus* [izcēlums mans – E.A.];
- 2) SEPLPL 3. panta ceturtajā daļā noteiktajam – *Sabiedriskie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi nodrošina viedokļu daudzveidību un savā darbībā ievēro **objektivitāti, pienācīgu precizitāti un neitralitāti*** [izcēlums mans – E.A.];
- 3) Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajās vadlīnijās definētajām šādām sabiedriskā medija redakcionālajām vērtībām:
 - **Patiesums** – *Sabiedrības tiesības saņemt patiesu informāciju nosaka visus sabiedrisko mediju darba aspektus. Tiekšanās pēc patiesības un tās atklāšana ir profesionālas žurnālistikas galvenais mērķis* [..].
 - **Godprātība un atklātība** – *Sabiedrisko mediju darbinieki rīkojas atklāti un godprātīgi saskaņā ar augstiem ētikas standartiem*, [..].

- **Atbildīgums** – Sabiedriskie mediji uzņemas atbildību par to radīto saturu un darbojas, lai sniegtu patiesu un dažādām sabiedrības interesēm atbilstošu informāciju [..].
- 4) Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajās vadlīnijās definētajiem šādiem sabiedriskā medija darbības profesionālajiem principiem:
- **Precizitāte** – Sabiedriskie mediji sniedz pārbaudītu un iespējami precīzu informāciju, [..].
 - **Objektivitāte** – Sabiedriskie mediji satura izklāstā balstās uz faktiem, izmanto informāciju, kas palīdz saprast kontekstu, [..]. Veidojot saturu, sabiedriskie mediji nepārstāv nekādas citas intereses kā vienīgi sabiedrības intereses zināt patiesību par notikumiem, kas tiem varētu būt svarīgi un interesanti.
 - **Faktu nošķiršana no viedokļiem** – Ziņās izmantotajiem faktiem jābūt skaidri un saprotami nodalītiem no komentāriem un viedokļiem. Raidījuma vadītājiem un žurnālistiem ir tiesības izteikt personisko viedokli un atbilstoši raidījuma formātam paust savus uzskatus.
- 5) Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālo vadlīniju raidījumu un cita satura veidošanai noteiktajām prasībām:
- **2.2. Darbs ar informācijas avotiem** – Saskarsmē ar intervējamajām personām vai informācijas avotiem sabiedrisko mediju žurnālists **nosauc savu vārdu, uzvārdu un mediju, kuru viņš pārstāv, kā arī ievēro lietišķu komunikāciju.** [..] Ja publikācija, iepriekš sagatavots raidījums vai sižets satur izteiktu kritiku pret kādu personu vai organizāciju, **tām ir jādod iespēja atbildēt uz šo kritiku.** Ja kritizētā persona nevēlas atbildēt vai nav bijusi sasniedzama, tas auditorijai ir jādara zināms. Žurnālists īpaši kritiski izvērtē informāciju, ko sniedz anonīmi avoti **vai kas var celt neslavu.** Šādos gadījumos informācija ir jāpārbauda. Žurnālists **kritiski izvērtē informācijas avotu uzticamību, to motivāciju gūt labumu sev vai nodarīt kaitējumu citiem, it īpaši, ja informācijas avots ir anonīms** [visi izcēlumi mani – E.A.].
 - **2.5. Privātuma aizsardzība** – Sabiedriskie mediji savos raidījumos un publikācijās ievēro **personas tiesības uz privātumu un npublicē ar normatīvajiem aktiem aizsargātu personas informāciju.** Privātu informāciju un attēlus var publicēt gadījumos, ja persona pati to atklāj un atļauj, apzinoties publicēšanas faktu. Izņēmumi pieļaujami gadījumos, ja **šādas informācijas publicēšana ir nozīmīga sabiedrības interesēm** un tā ir saistīta ar **publiskām personām, kuru darbība, lēmumi un viedokļi ietekmē sabiedrībai būtiskus jautājumus.** Šādos gadījumos žurnālists izvērtē, vai **sabiedrības ieguvums no informācijas publicēšanas ir lielāks par personai nodarīto kaitējumu** [visi izcēlumi mani – E.A.].
 - **2.7. Kriminālnotikumu un traģisku negadījumu atspoguļojums.** Ziņojot par kriminālnotikumiem, iespējamiem noziegumiem, ierosinātajiem kriminālprocesiem un tiesvedībām, sabiedrisko mediju

žurnālists ievēro nevainīguma prezumpciju. Cilvēks uzskatāms par vainīgu nozieguma izdarīšanā tikai pēc galīgās tiesu instances sprieduma. Sabiedriskie mediji publicē noziegumos aizdomās turēto vai apsūdzēto vārdus, ja tās ir publiskas personas vai nonākušas tiesībsargu uzmanības lokā saistībā ar iespējamiem likumpārkāpumiem publiskajā sektorā, kā arī rada draudus sabiedrības drošībai [visi izcēlumi mani – E.A.].

Ombuds pieņem, ka uzskaitīto žurnālistikas profesionālo pamatprincipu ievērošanas izvērtējums LSM satura vienībās atbilst Iesniegumā ombudam izteiktajam Iesniedzēja lūgumam - *izvērtēt sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmu un iepriekš sniegto pakalpojumu atbilstību Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likuma 8.panta 1. daļā minētajiem dokumentiem sekojošiem sabiedriskajiem elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļu darbībā, publikācijās un pārraidītajos, interneta tīmekļvietnēs ievietotajos sižetos par ārstu – neirologu Leonīdu Višķeru.* Ombuds pieļauj, ka Iesniegumā ir ieviesusies tehniskas dabas kļūme un Iesniedzējs ir domājis SEPLPL 18. panta pirmo daļu, nevis tekstā norādīto 8. panta pirmo daļu, lai gan tajā noteiktais – *Sabiedriskais elektroniskais plašsaziņas līdzeklis, veidojot programmas un pakalpojumus, ievēro sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbības pamatprincipus* – izsaka tās pašas prasības, kuru uzraudzība ir norādīta 18. panta pirmajā daļā kā ombuda funkcija.

[3] **Vēstulē 1** ir fiksējama atzinuma veidošanai relevanta informācija, kas pamato LSM lēmumu neatsaukt LSM programmās no 2025. gada 23. janvāra līdz 2025. gada 25. janvārim publicēto saturu par ārsta – neirologa Leonīda Višķera profesionālo darbību:

- 1) [..] iesniegumā LSM nav norādīts, *kuras konkrēti LSM publicētās ziņas uzskatāt par nepatiesām. LSM nav informācijas, ka LSM platformās publicētajos materiālos būtu iekļautas nepatiesas ziņas, līdz ar to neredz pamatu [..] prasībai tās atsaukt.*
- 2) [..] pētnieciskās žurnālistikas centrs “Re:Baltica” ir ilglaicīgs LSM sadarbības partneris, un līdzšinējā pieredzē nav bijuši gadījumi, kas liktu apšaubīt tā spēju veidot publikācijas atbilstoši likumu prasībām, žurnālistikas profesionālajiem standartiem un ētikas normām. Arī konkrētajā gadījumā, saskaņā ar “Re:Baltica” sniegto informāciju, **visi publikācijās atspoguļotie notikumi ir pamatoti ar dokumentiem vai intervijām, kā arī pārbaudīti, kā to paredz žurnālistikas darbības standarti un pirmspublikācijas faktu pārbaude.** [izcēlums mans – E.A.]
- 3) [..] iesniegumā ir nepatiesi apgalvots, ka “Re:Baltica” ir ieguvusi [..] pacientu datus no ārstniecības iestāžu kartotēkām. Saskaņā ar “Re:Baltica” sniegto informāciju, publikācijās **nav izmantota informācija, kas būtu iegūta no ārstniecības iestādēm.** Pacientes, kas sūdzējušās par [..] metodēm, “Re:Baltica atrada internetā pēc tam, kad viena no viņām vērsās pie “Re:Baltica”. Saziņa ir notikusi

tikai ar pacientēm, kuras atsaucās un tai piekrita. Pacientu dati pēc viņu vēlēšanās atbilstoši likumam ir anonimizēti, un notikušais atstāstīts ar viņu piekrišanu. [visi izcēlumi mani – E.A.]

- 4) *Iesniegumā ir nepatiesi apgalvots, ka publicēti pirmstiesas izmeklēšanas materiāli bez prokurora atļaujas. Šādi materiāli nav publicēti, un, pēc “Re:Baltica” sniegtās informācijas, publikāciju tapšanas laikā tādu nebija, jo neviena no iepriekšējām pacientu sūdzībām par [] darba metodēm nebija sasniegusi pirmstiesas izmeklēšanas stadiju.* [visi izcēlumi mani – E.A.]
- 5) *Iesniegumā ir nepatiesi apgalvots, ka publikācijas ir iejaukšanās [..] personīgajā dzīvē. Publikācijās nav atspoguļota [..] privātā dzīve. Publikācijās ir runa par pacientēm nepieņemamām darba metodēm, tātad, par ārsta profesionālo darbību, un tās izgaismošana atbilst sabiedrības interesēm.* [visi izcēlumi mani – E.A.]
- 6) *Attiecībā uz apgalvojumu, ka [..] filmēts bez atļaujas, “Re:Baltica” sniedz šādu informāciju. Žurnāliste ieradās [..]bez iepriekšēja brīdinājuma, jo, pēc līdzšinējās pieredzes, šādās situācijās ārsti no atbildēm uz jautājumiem izvairās, savukārt rakstiskās atbildes mēdz gatavot juristi. “Re:Baltica” uzskatīja, ka ir būtiski sabiedrībai parādīt, kā uz pacientu izteiktajiem pārmetumiem atbild pats ārsts, lai iegūtu pēc iespējas patiesāku ainu par notikušo. “Re:Baltica” rīcībā esošajā video ierakstā redzams, ka sarunas gaitā ārsts piekrīt sniegt atbildes video formātā.* [visi izcēlumi mani – E.A.]
- 7) *Attiecībā uz apgalvojumu, ka ir pārkāpta nevainīguma prezumpcija, norādām, ka par personas vainu lemj tiesa. Publikācijās ir atspoguļotas un apspriestas [..] ārstniecības metodes, un netiek izteikti apgalvojumi par [..] vainu.* [izcēlums mans – E.A.]

[4] Uz ombuda 2025. gada 3. februārī uzdotajiem jautājumiem **vēstulē 2** ir sniegtas šādās atbildes:

1) par redakcionālajiem apsvērumiem sabiedriskā mediju saturā iekļaut Baltijas pētnieciskās žurnālistikas centra *Re:Baltica* žurnālistes Olga Dragiļevas veiktā žurnālistiskā pētījuma materiālus:

Latvijas Radio jau ilglaicīgi sadarbojas ar Baltijas pētnieciskās žurnālistikas centru „Re:Baltica”. Tāpat kā iepriekšējās reizēs, kad “Re:Baltica” žurnālisti iesaistījās raidījuma “Atvērtie faili” veidošanā, arī šoreiz Pētnieciskās žurnālistikas daļa pirms pētījuma publicēšanas izsvēra, vai „Re:Baltica” žurnālistes Olgas Dragiļevas žurnālistiskā pētījums atbilst auditorijas interesēm. Šā pētījuma temats un tā saturs neapšaubāmi atbilst sabiedrības interesēm, jo Latvijas iedzīvotājiem ir tiesības tikt informētiem par pētījumā izgaismotā ārsta neirologa darba metodēm un to pacientu pieredzi, kas ir cietuši šā ārsta rīcības dēļ, kā arī saņemt faktos balstītu informāciju, lai iedzīvotāji paši var pieņemt informētu lēmumu – izmantot šāda ārsta pakalpojumus vai arī ne. [izcēlums mans – E.A.]

2) par Olgas Dragiļevas žurnālistiskā pētījuma materiālu atbilstību Latvijas sabiedrisko mediju

vadlīnijām un sabiedriskā medija ētikas kodeksam:

Latvijas Radio Pētnieciskās žurnālistikas daļa pirms šā pētījuma publicēšanas sarunā ar Olgu Dragiļevu pārliecinājās, ka “Re:Baltica” ir savācis apjomīgu informāciju - visi publikācijās atspoguļotie notikumi ir pamatoti ar dokumentiem vai intervijām, kā arī pārbaudīti, kā to paredz žurnālistikas darbības standarti un pirmspublicācijas faktu pārbaude. Pētnieciskās žurnālistikas daļai raidījuma tapšanas laikā un joprojām nav šaubu, ka minētais raidījums atbilst Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajām vadlīnijām un ētikas kodeksam.

Tai skaitā, raidījumā netiek aizskarts privātums. Saskaņā ar “Re:Baltica” sniegto informāciju, raidījumā iekļauta informācija tikai par tām pacientēm, kas atsaucās saziņai ar žurnālisti un piekrita dalīties savā pieredzē. Pacientu dati pēc viņu vēlēšanās atbilstoši likumam ir anonimizēti, un notikušais atstāstīts ar viņu piekrišanu.

Tāpat raidījumā nekādā veidā nav atspoguļota ārsta privātā dzīve. Raidījumā ir runa par pacientēm nepieņemamām ārsta darba metodēm, tātad, par ārsta profesionālo darbību, un tās izgaismošana atbilst sabiedrības interesēm.

Kas attiecas uz nevainīguma prezumpcija, norādām, ka par personas vainu lemj tiesa. Raidījumā ir atspoguļotas un apspriestas ārsta ārstniecības metodes, un netiek izteikti apgalvojumi par viņa vainu.

[visi izcēlumi mani – E.A.]

3) par redakcionālajiem apsvērumiem saistībā ar šiem materiāliem veidot arī citas sabiedriskā medija satura vienības par šo tematu:

Pētnieciskās žurnālistikas raidījuma „Atvērtie faili” epizodes ik nedēļu tiek adaptētas un pielāgotas vairākām Latvijas Sabiedriskā medija platformām un formātiem. Raidījums „Atvērtie faili” izskan gan kā lineārā ētera raidījums Latvijas Radio 1, gan arī Latvijas Radio lietotnē un populārākajās raidierakstu straumēšanas platformās. Tāpat raidījuma scenāriju pielāgo un adaptē publicēšanai portālā LSM.lv, kā arī raidījumu krievu valodā adaptē Latvijas Radio 4. Tā kā uzreiz pēc „Re:Baltica” pētījuma publicēšanas portālā LSM.lv un raidījumā „Atvērtie faili” 2025. gada 23. janvārī prokuratūra paziņoja, ka ir atcēlusi Valsts policijas atteikumu ierosināt kriminālprocesu, kuru prokuratūrā pārsūdzēja viena no sievietēm, kas bija vizītē pie neirologa Leonīda Viškera, tad LSM.lv portāls publicēja par to ziņu. [izcēlums mans – E.A.]

[5] Uz ombuda 2025. gada 3. februārī uzdotajiem jautājumiem **vēstulē 3** ir sniegta šādās atbildes:

1) par redakcionālajiem apsvērumiem sabiedriskā mediju saturā iekļaut Baltijas pētnieciskās žurnālistikas centra *Re:Baltica* žurnālistes Olga Dragiļevas veiktā žurnālistiskā pētījuma materiālus:

Latvijas Televīzija ilgstoši sadarbojas ar Baltijas pētnieciskās žurnālistikas centru „Re:Baltica”, kā arī

konkrēti ar Olgu Dragiļevu, kura ir bijusi arī Latvijas Televīzijas žurnāliste. Līdz ar to Latvijas Televīzija zina Olgas Dragiļevas darba metodes un žurnālistikas kvalitāti.

Pirms pētījuma atspoguļošanas redakcijas izsvēra temata nozīmību un atbilstību sabiedrības interesēm. Tika secināts, ka sabiedriskā nozīmība ir ļoti augsta, jo potenciāli var pasargāt cilvēkus no nokļūšanas līdzīgās situācijās, kā arī veicina drošu ārstniecības vidi. [izcēlums mans – E.A.]

2) par Olgas Dragiļevas žurnālistiskā pētījuma materiālu atbilstību Latvijas sabiedrisko mediju vadlīnijām un sabiedriskā medija ētikas kodeksam:

Pētījums ir balstīts apjomīgā informācijā, pamatots ar dokumentiem un intervijām, kā arī pārbaudīts. Arī sekojošie notikumi liecina, ka visa šī **informācija ir atbilstoša, faktoloģiski pierādāma.** Vēl aizvien piesakās jauni ārsta upuri, policija un prokuratūra ir uzskatījusi, ka ir pietiekams iemesls uzsākt krimināllietu. Latvijas Televīzija, publicējot šo materiālu, ir **atbildīgi izturējiesies pret sabiedrību, mazinot atsevišķu sabiedrības locekļu iespējamu apdraudējumu nezināšanas dēļ.**

Raidījumā **netiek aizskarts privātums.** Saskaņā ar “Re:Baltica” sniegto informāciju raidījumā iekļauta informācija tikai par tām pacientēm, kas atsaucās saziņai ar žurnālisti un piekrita dalīties savā pieredzē. Pacientu dati pēc viņu vēlēšanās atbilstoši likumam ir anonimizēti, un notikušais atstāstīts ar viņu piekrišanu.

Tāpat publicētie materiāli nekādā veidā **neskar ārsta privāto dzīvi, bet profesionālo darbību, kas neatbilst ārstniecības standartiem un ētikai.** Šajā gadījumā sabiedrības interese prevalē ārsta iespējamajai vēlmei palikt anonīmam, jo, lai pasargātu potenciālās pacientes, ir skaidri jānorāda bīstamība.

Latvijas Televīzija vēlas atgādināt, ka tā **nevienu netiesā un nespriež tiesu, līdz ar to nevar runāt par nevainības prezumpciju kā juridisku terminu.** Ar savu pieredzi ārsta kabinetā dalās pacientes, kas to dara brīvprātīgi un atklāj tik daudz informācijas, cik uzskata par nepieciešmu.

Latvijas sabiedriskā medija redakcionālajās vadlīnijās ir teikts, ka atteicībā uz konkrētām personām **žurnālists izvērtē, vai sabiedrības ieguvums no informācijas publicēšanas ir lielāks par personai potenciāli nodarīto kaitējumu.** Šajā gadījumā, publicējot ārsta vārdu, iespējams, kāda persona vai personas tikušas pasargātas. Tāpat raidījumā nekādā veidā nav atspoguļota ārsta privātā dzīve. **Raidījumā ir runa par pacientēm nepieņemamām ārsta darba metodēm, tātad, par ārsta profesionālo darbību, un tās izgaismošana atbilst sabiedrības interesēm.** [visi izcēlumi mani – E.A.]

3) par redakcionālajiem apsvērumiem saistībā ar šiem materiāliem veidot arī citas sabiedriskā medija satura vienības par šo tematu:

LTV izplatīja un strādāja ar šo informāciju tā, kā tas atbilst ierastai praksei. **Vienā sižetā vai raidījumā skartie temati bieži tiek turpināti, tiek piemēroti dažādām platformām un formām.** Skartais temats ir ar **augstu sabiedrisku nozīmību, līdz ar to tas arī tika plaši un daudzpusīgi atspoguļots.** [izcēlums mans –

E.A.]

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons
secina:

[6] No astoņām LSM satura vienībām trīs satura vienību (**publikācija 1, publikācija 2, publikācija 3**) norādītie autori ir *Baltijas pētnieciskās žurnālistika centrs Re:Baltika* (turpmāk – Re:Baltika) un to pārstāvošā žurnāliste Olga Dragiļeva. Tādējādi šīs satura vienības ir publicētas LSM saturā, balstoties LSM sadarbībā ar Re:Baltika.

Publikācija 3 ir Re:Baltika žurnālistiskās izmeklēšanas materiālu audiāls izklāsts LSM programmas LR1 radījumā “Atvērtie faili” epizode Nr. 191. **Publikācija 1** un **publikācija 2** ir tekstuāls šo materiālu izklāsts vienotajā LSM ziņu portālā LSM.lv un tā sadaļā LSM+. Iekļaujot šīs satura vienības LSM saturā, tās kļūst par LSM satura sastāvdaļām, par kuru atbildību Latvijas sabiedriskā medija redakcionālajām vadlīnijām ir atbildīgi konkrēto LSM programmu un pakalpojumu galvenie redaktori. Līdz ar to ir nepieciešams izvērtēt, vai redakcionālais lēmums iekļaut šīs satura vienības LSM saturā ir balstījies vispusīgā izvērtējumā par žurnālistisko materiālu atbildību Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajām vadlīnijām.

Citu LSM satura vienību (**publikācija 4, publikācija 5, publikācija 6, publikācija 7 un publikācija 8**) autori ir LSM žurnālisti, un šīs publikācijas informē par pirmajās trīs publikācijās izklāstītajiem žurnālistiskās izpētes rezultātiem, par turpmāko notikumu attīstību saistībā ar pirmajās trijās satura vienībās sniegto informāciju, kā arī par žurnālistiskā pētījuma tapšanas apstākļiem un žurnālistes Olgas Dragiļevas motivāciju pievērsties šai izpētei.

Ņemot vērā visu astoņu LSM satura vienību tematisko saistību, ombuds secina, ka ir jāsniedz viens kopīgs atzinums par visām astoņām LSM satura vienībām kā vienotu veselumu.

[7] Lai izvērtētu, vai minētajās LSM satura vienībās netiek pārkāpti Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālo vadlīniju principi un prasības, ir nepieciešams rūpīgi analizēt ļoti plašu apstākļu kopumu, kas attiecas uz žurnālistikas satura kvalitāti un žurnālistikas paņēmienu izmantojumu:

1) minēto satura vienību aprakstošā (propozicionālā) satura – *kas tiek teikts* – žurnālistiskā kvalitāte:

- vai šis saturs ir uzskatāms par objektīvu, precīzu, patiesu un faktos balstītu tā pamatā esošo notikumu aprakstu?

- vai satura izklāstā ir iekļauts pietiekams plašākā konteksta skaidrojums un vai saturā ir atklāta žurnālistu motivācija?
 - vai ir tikusi izvērtēta informācijas avotu uzticamība?
- 2) Minēto satura vienību performatīvā (izteiksmes) satura – *kā tas tiek teikts* – normatīvais pareizums:
- vai izteiksmes intonācijas un vārdu izvēle nav tendenciozi?
 - vai saturā izpaustie vērtējumi (viedokļi) ir neitrāli un godprātīgi?
 - vai ir ievērotas saturā nosaukto personu tiesības uz privātumu un nevainīguma prezumpcijas?

Žurnālistiskās izpētes un secīgi – LSM satura vienību pamatā ir pacienšu – sieviešu liecības, kurās ārsta – neirologa profesionālā rīcība tiek traktēta kā seksuāli nevēlama uzvedība. Liecību ir daudz (sākotnēji – vismaz astoņas), tās ir savstarpēji nesaistītu personu liecības, tās ir detalizētas, tās attiecas uz ilgstošu laika periodu (seši gadi), kurā tika iesniegtas sūdzības arī medicīnas nozari uzraugošajās un tiesībsargājošajās iestādēs – Latvijas Ārstu biedrībā, Veselības inspekcijā un Valsts policijā, kā arī konkrētu medicīnas iestāžu vadībai, kā rezultātā ārstam jau ir tikuši piemēroti dažādi sodi un sankcijas – naudas sodi par ārstniecības metožu lietošanu bez atbilstošas sertifikācijas, darba uzteikšana pēc savstarpējas vienošanās, bet, balstoties uz pacientu sūdzībām, tiesību nodarboties ar ārstniecību atņemšana uz pusgada termiņu. Tieši šīs sieviešu – pacienšu liecības ir uzskatāmas par žurnālistiskās izpētes un satura vienību objektu kā tiešo izpētes un apraksta priekšmetu. LSM satura vienībās atspoguļotais apstākļu kopums ļauj ombudam secināt, ka šis objekts nav fiktīvs kā patvaļīgs izdomājums, kas balstītos liecības sniegušo personu subjektīvajās notikušā interpretācijās, bet gan runa ir par liecībās fiksētu informāciju par tendenci, ka ārsta profesionālā rīcība daudzos nesaistītos gadījumos no vairāku savstarpēji nesaistītu personu puses ir tikusi uztverta kā seksuāli orientēta manipulācija ar pacientēm, kas ļauj rasties pamatotām šaubām, vai ārsta rīcība liecībās aprakstītajos notikumos atbilst vispārpieņemtajiem medicīnas personāla profesionālajiem un ētiskajiem standartiem saskarsmē ar pacientiem.

Ņemot vērā, ka tieši pacienšu liecības par konkrētā ārsta profesionālo darbību ir pētnieciskā materiāla objekts, tad ombuda vērtējumā LSM satura vienību publicēšanas mērķis ir bijis nevis apsūdzību izvirzīšana ārstam, bet gan pacienšu liecību izklāsts, lai pievērstu sabiedrības un tiesībsargājošo iestāžu uzmanību notikušajam, kas būtu pietiekams pamats, lai ierosinātu notikušā pārbaudi, un LSM auditorija varētu patstāvīgi nonākt pie sava vērtējuma par notikušo. Piemēram, **publikācijā 2** tiek atstāstīts un citēts Latvijas Universitātes profesores krimināltiesībās Valentijas

Liholajas sniegtais situācijas vērtējums – *ja pierādās, ka Višķers tiešām darījis to, ko intervijās aprakstījušas sievietes, tad likumā tam ir nosaukums. Seksuāla vardarbība. "Spriežot pēc tā, kas tur sarakstīts, bija gan verbāls uzbrukums, gan saskare ar ķermeni. Gan krūtis, gan mugura tika glāstīta." Un atbilst arī Krimināllikumā norādītie nosacījumi "pret cietušās gribu, izmantojot uzticību, autoritāti vai citādu ietekmi", jo sieviešu liecībās "tika norādīts – uzticējās ārstam". [visi izcēlumi mani – E.A.]*

Ārsts pētnieciskā materiāla tapšanas laikā ir ticis konfrontēts ar šīm liecībām, dodot viņam iespēju sniegt savu skaidrojumu šiem liecībās aprakstītajiem apstākļiem, taču viņš šīs liecības ir noraidījis kā izdomājumus – *pilnīgākos murgus, muļķības* –, nesniedzot savu skaidrojumu tam, kāpēc vairākas savstarpēji nesaistītas pacientes ilgstošā laikposmā ir sastapušās ar līdzīgu ārsta rīcību, kas no viņu puses tiek interpretēta kā seksuāla rakstura rīcība.

Visi iepriekš izklāstītie apsvērumi un astoņu LSM satura vienību satura analīze neļauj ombudam apšaubīt to satura žurnālistisko kvalitāti. Tajās nosauktie fakti – pacienšu liecības – ir fiksēti maksimāli precīzi, izvērtējot informācijas avotu uzticamību. LSM satura vienības sniedz plašu aprakstīto notikuma konteksta izklāstu un tajās atklāti tiek runāts arī par žurnālistu motivāciju veidot pētniecisko materiālu par fiksētajiem faktiem. Domājams, tas viss ir bijis pamatā LSM redakcionālajam lēmumam iekļaut Re:Baltika žurnālistes Olgas Dragiļevas veiktā žurnālistiskā pētījuma rezultātus LSM saturā. Ombuds pieņem, ka pētnieciskā materiāla un tam sekojošo publikāciju uzdevums ir bijis aktualizēt to, ka tiesībsargājošās iestādes nav pienācīgi reaģējušas uz žurnālistes rīcībā nonākušajām liecībām, un pētnieciskā materiāla tapšanas laikā nav tikusi rosināta plašāka izmeklēšana, lai vērtētu, vai liecībās aprakstītā ārsta rīcība ir atbilstoša ārsta profesionālās darbības prasībām un profesionālās ētikas principiem. Šāds publicēto LSM satura vienību mērķis un uzdevums ir vērtējams kā leģitīms, jo šādas informācijas publiskošana ir nozīmīga sabiedrības informētībai un tiesību uz drošu ārstniecības vidi veicināšanai, jo runa ir par ārsta profesionālo darbību un tās radītajām sekām attiecībā uz pacientiem.

Vērtējot analizēto LSM satura vienību atbilstību Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālo vadlīniju 2.5. un 2.7. punktam, atzīstams, ka, nenoliedzami, šādas publikācijas skar konkrētā ārsta privātumu un reputāciju, tāpēc ir nepieciešams vērtēt arī to, vai žurnālistu rīcība attiecībā pret konkrēto ārstu nepārkāpj LSM noteikto profesionālās ētikas prasību – ievērot katras personas tiesības uz privātumu. Iespējamie privātuma pārkāpumi pirmšķietami var tikt konstatēti saistībā ar to, ka publikācijās tiek nosaukts ārsta vārds un uzvārds, **publikācijas 1** ietvaros ir publicēta ārsta fotogrāfija, sižetos iekļautas intervijas ar ārstu, kas tādējādi ļauj auditorijai viennozīmīgi identificēt konkrēto personu. Pirms fiziskas personas identitātes atklāšanas vienmēr ir nepieciešams rūpīgi izvērtēt gan to, vai sabiedrības ieguvums no šīs informācijas publicēšanas

būtu lielāks un svarīgāks par konkrētajai personai ar identitātes atklāšanu saistīto potenciāli nodarīto kaitējumu jeb interešu aizskārumu. Izsvērt, vai sabiedrības ieguvums, rakstot pētnieciskajā materiālā par anonimizēta (neidentificējama) ārsta rīcību, būtiski mazinātos, nekā vēstot par konkrētas ārstnieciskās personas rīcību konkrētajā ārstniecības iestādē. Neatklājot ārsta identitāti, žurnālistiskajā materiālā tiktu tikai vispārīgi aktualizēta būtiska problēma par ārsta un pacienta attiecību ētiskajām un profesionālajām robežām, savukārt ārsta identitātes atklāšanas gadījumā tiek runāts arī par konkrētām liecībām par konkrēta ārsta veiktiem šo robežu pārkāpumiem, kas skar konkrētus pacientus konkrētās ārstniecības iestādēs un potenciāli varētu skart arī nākotnē. Līdz ar to uz konkretizētajām liecībām ir spiesti reaģēt ne tikai aktuālie un potenciālie šī ārsta pacienti, bet arī konkrētās ārstniecības iestādes un par ārstu sertifikāciju atbildīgā Latvijas Ārstu biedrība, kā arī sava nostāja attiecībā uz kriminālprocesa ierosināšanu ir jāformulē arī tiesībsargājošajām iestādēm. Šādi vērtējot, sabiedrības ieguvumi no ārsta personas atklāšanas šķiet lielāki un būtiskāki, nekā vispārīgas problēmas apraksta gadījumā, taču tas neatceļ nepieciešamību izsvērt sabiedrības ieguvumus salīdzinājumā ar potenciāli nodarīto reputācijas kaitējumu publikācijā identificējot ārstu.

Nenoliedzami, ar LSM satura vienībām tiek nodarīts privātuma neatgriezenisks kaitējums kā ārsta reputācijas aizskārumus, un šis kaitējums bija iepriekš paredzams. Rezumējot iepriekš teikto, atzīstams, ka redakcionālā lēmuma – identificēt ārstu – vienā svaru kausā ir konkrētā ārsta tiesības uz privātumu un cieņu, un godu, bet otrā svaru kausā ir viņa pacienšu tiesības publiski un atklāti runāt par savu pieredzi un iespējams tām nodarīto kaitējumu, lai tādējādi pasargātu sabiedrību un novērstu šāda kaitējuma recidīvus ne tikai saskarsmē ar konkrēto ārstu, bet arī citos līdzīgos gadījumos, iedrošinot pacientus publiski un atklāti runāt par savu tiesību aizskārumiem un liekot tiesībsargājošajām iestādēm operatīvi un adekvāti reaģēt uz šādiem signāliem.

Lai pieņemtu izsvērtu redakcionālo lēmumu, ir nepieciešams pārliecināties, ka žurnālistiskās izpētes rezultātā iegūtā informācija balstās uzticamos informācijas avotos, ka tā ir maksimāli objektīva, precīza, patiesa, un faktos balstīta, kas ļautu pietiekami pamatot nepieciešamību atklāt konkrētās personas vārdu. Svarīgākais pamatojums šeit ir šīs rīcības mērķis – kādēļ tas tiek darīts? Ja mērķis būtu vēlme diskreditēt konkrēto personu, celt tai neslavu, tad šāds neētisks mērķis nekādā gadījumā neattaisnotu personas identitātes atklāšanu. Savukārt, ja rīcības mērķis ir novērst citu cilvēku tiesību aizskārumus, informēt plašāku sabiedrību par to, ka kāda ārstniecības persona ir nonākusi tiesībsargu uzmanības lokā saistībā ar iespējamiem likumpārkāpumiem tās profesionālajā darbībā, kas veikti publiskajā sfērā, par kādu ir uzskatāma ārstniecība iestāde, tad šāds mērķis attaisno personas identitātes atklāšanu. Vienlaicīgi tas neatceļ nepieciešamību

apzināties šīs rīcības sekas attiecībā uz konkrēto personu. Medijs, informējot sabiedrību par tai būtiskiem jautājumiem, nedrīkst patvaļīgi atzīt personu par vainīgu noziegumos un izmantot tās identitātes atklāšanu kā soda mēru vēl pirms tiesas sprieduma pasludināšanas likumā noteiktajā kārtībā. Izvēle atklāt aizdomās turamās personas vai apsūdzētas personas vārdu ir ētiska izvēle, kas jāskata kopsakarā ar visu to plašāko un konkrēto apstākļu kopumu, kas ļautu ar pamatotu pārliecību atklāt personas vārdu, paļaujoties uz informācijas drošticamību un pietiekamu pamatotību, kā arī rūpīgi izsverot, kādu konkrētu labumu sabiedrībai sniegs konkrētās personas vārda atklāšana, nevis tikai informēšana par iespējamo pāridarījumu kā tādu. Pieņemot šo lēmumu, ir jāapzinās iespējas varbūtība, ka informācija, balstoties uz kuru tika pieņemts lēmums atklāt vārdu, var arī neapstiprināties, bet personas reputācijai jau ir bijis nodarīts kaitējums. Šo iemeslu dēļ nevainīguma prezumpcijas kā vispārēja tiesību principa un ētiskas prasības ievērošana nozīmē ne tikai to, ka nav pieļaujama cilvēka atzīšana par vainīgu pirms galīgās tiesu instances sprieduma, bet arī to, ka šādas norādes uz it kā “pierādītu” vainu nedrīkst parādīties arī performatīvajā (izteiksmes) žurnālistiskā teksta saturā kā apsūdzēju intonāciju, nosodošas attieksmes, tendenciozu izteikumu lietojums, tādējādi pārkāpjot vēstījuma neitralitātes un objektivitātes prasības.

Vērtējot analizēto LSM satura vienību kopumu, ir jāsecina, ka ne tikai to aprakstošais, bet arī performatīvais saturs kopumā ir atbilstošs profesionālas žurnālistikas noteiktajām prasībām. Vienīgā satura vienība, kuras izteiksmes formas un lietojums liek uzdot jautājumus, ir **publikācija 1**. Ja, salīdzinājumam, **publikācijā 2** ir lasāms teksts: *Seksuāla uzņēmīgums nenozīmē tikai izvarošanu. Pēc pacientu teiktā, Višķers viņām uzņēmās ar vārdiem un nelūgtiem pieskārieniem, izmantojot savu statusu un viņu uzticēšanos. Pacientes bieži nezina, ko neirologi drīkst vai nedrīkst darīt. Višķera gadījumā pacientu liecības aptver vismaz sešus gadus.* [izcēlums mans – E.A.], tad **publikācijā 1** šis teksts tiek atveidots citādi: *Вишкерс домогался пациенток [izcēlums mans – E.A.] словами и непрошенными прикосновениями, используя их доверие и свой личный статус. Пациентки часто не знают, что можно, а чего нельзя делать неврологам. Домогательства и использование статуса длились долго — в случае Вишкерса свидетельства пациенток охватывают период в шесть лет.* [Ombuda tulkojumā no svešvalodas: *Višķers izturējās pret pacientēm nepiedienīgi* [izcēlums mans – E.A.], izmantojot vārdus un nevēlamus pieskārienus, ļaunprātīgi izmantojot viņu uzticēšanos un savu personisko statusu. Pacientes bieži nezina, kas ir pieļaujams un kas nav pieļaujams neirologiem. Nepiedienīga izturēšanās un statusa izmantošana ilga ilgu laiku — Višķera gadījumā pacientu liecības aptver sešu gadu periodu.

Tādējādi, ja **publikācijas 2** teksta fragments atstāsta pacienšu liecības, kas ir šīs satura vienības objekts, tad **publikācijā 1** jau šķietami tiek izteikts apgalvojumus par ārsta rīcību, kā par pierādītu faktu, tādējādi radot iespaidu, ka publikācijas objekts ir ārsta rīcība. Šī nianse ir būtiska, skatot nevainīguma prezumpcijas ievērošanu plašākā tvērumā.

Abas publikācijas atšķir arī apjoms, kādā ārsta - neirologa Višķera lieta tiek sasaistīta ar iepriekš medijos izskanējušo ārsta – imunologa Jevgēnija Ņikiforenko lietu. Ja **publikācijā 2** uz to norāda rindkopa: *Tāpat kā imunologa Jevgēnija Ņikiforenko gadījumā – "Re:Baltica" sieviešu liecības uzskata par ticamām, jo tās ir ārkārtīgi līdzīgas, bet pašas sievietes lielākoties nav savstarpēji pazīstamas. "Re:Baltica" tās īsi atreferē, lai lasītāji par to var pārliecināties paši – tad publikācijā 1 sasaiste ir izvērstā plašāk: У этого дела много параллелей с раскрытым Re:Baltica и общественными СМИ делом иммунолога Евгения Никифоренко. Различия лишь в том, что Никифоренко прикасался к половым органам пациенток. Все остальное — схожее.[...] Как и в случае Никифоренко, Re:Baltica считает свидетельства женщин правдивыми, поскольку они чрезвычайно похожи, хотя сами женщины в большинстве своем друг с другом не знакомы. Re:Baltica приводит еще несколько историй, чтобы читатели могли сами это оценить.[visi izcēlumi mani – E.A.] [Ombuda tulkojumā no svešvalodas: Šai lietai ir daudz līdzību ar Re:Baltica un sabiedrisko mediju atklāto imunologa Jevgeņija Ņikiforenko lietu. Atšķirība ir tikai tā, ka Ņikiforenko pieskārs pacientu dzimumorgāniem. Viss pārējais ir līdzīgs [visi izcēlumi mani – E.A.]. [...] Tāpat kā Ņikiforenko gadījumā, Re:Baltica uzskata sieviešu liecības par patiesām, jo tās ir ārkārtīgi līdzīgas, lai gan pašas sievietes pārsvarā savā starpā nav pazīstamas. Re:Baltica piedāvā vēl vairākus stāstus, lai lasītāji paši varētu to izvērtēt.]. Šāda divu gadījumu līdzības akcentēšana rada iespaidu, ka līdzīgais ir identisks, ka vainas pierādīšana vienā gadījumā automātiski pierāda to arī otrajā, kas nav loģiski korekts secinājums. Arī šī nianse ir būtiska, skatot nevainīguma prezumpcijas ievērošanu plašākā tvērumā.*

Ombuds šādas **publikācijā 1** konstatētās neprecizitātes nav konstatējis citās LSM satura vienībās, kas tomēr ļauj publikāciju kopumu vērtēt kā nevainīguma prezumpciju ievērojošu. Turklāt jāatzīmē, ka visās satura vienībās konsekventi runa ir par konkrētā ārsta profesionālo lomu, nenotiek vērsšanās pret viņu kā pret personību. Lai gan, jāņem vērā iespējamā akcentu pārnese – ja ar savu rīcību ārsts ir pārkāpis profesionālās lomas robežas, tad viņa neprofesionālo rīcību var uzskatīt par viņa personības izpausmi.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

vērš uzmanību:

[8] Sabiedrisko mediju ombuds atzinumus sniedz normatīvo aktu definētajās kompetences robežās

un izmantojot sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un Rīcības un ētikas kodeksu normas, kas attiecas uz profesionālo ētiku un tās ievērošanu redakcionālajos lēmumos un profesionālajās procedūrās, kas veiktas sabiedrisko mediju satura veidošanas procesā. Nedz normatīvie akti, nedz sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un LR Rīcības un ētikas kodekss nedod ombudam tiesības sniegt Iesniegumā minēto apstākļu juridisko izvērtējumu, ombuds nevērtē Iesniedzēja uzskatus vai Iesniegumā pausto viedokli.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons
atzīst:

[9] Ombuds neatzīst Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālo vadlīniju raidījumu un cita satura veidošanai noteikto prasību: 2.2. *Darbs ar informācijas avotiem*; 2.5. *Privātuma aizsardzība*; 2.7. *Kriminālnoziedzumu un traģisku negadījumu atspoguļojums* pārkāpumus LSM satura vienībās, jo žurnālistisko materiālu sagatavošanas laikā ir tikuši kritiski izvērtēti informācijas avoti un iespēja tiem uzticēties, nesaskatot to motivāciju gūt labumu sev vai nodarīt kaitējumu ārstam. Publikāciju mērķis un uzdevums ir bijis sniegt informāciju par ārstu – neirologu un viņa rīcību vienīgi kā par publisku ārstniecības personu un nevis kā par privātpersonu, līdz ar to nepārkāpjot nevainīguma prezumpciju kā ētisku prasību. Publiskotajās satura vienībās ārstam – neirologam tika dota iespēja atbildēt uz pacienšu izteiktajām liecībām.

Vienlaikus atzīstams, ka atzinuma septītajā daļā izceltie **publikācijā 1** ietvertie izteikumi var radīt maldinošu iespaidu par to, ka žurnālistiskā pētījuma objekts ir ārsta rīcība un nevis – liecības par to, taču šāds iespaids rodas tikai tad, ja šos izteikumus skata atrauti no kopējā, publikācijā izteiktā vēstījuma, kurā netiek apgalvota ārsta pierādītā vaina. Līdz ar to neprecizitātes šajos **publikācijā 1** lietotajos izteikumos neļauj līdzīgus secinājumus attiecināt uz visām astoņām LSM satura vienībām kā vienotu veselumu.

Jāņem vērā, ka katras LSM satura vienības kontekstā ir nepieciešams ievērot dinamisku līdzsvaru starp noteikumiem, ar kuriem tiek reglamentēta vārda un informācijas brīvība, tostarp žurnālistu izteiksmes brīvība, un tiesībām uz personas privātumu tā, lai vārda brīvības īpaši svarīgā loma katrā demokrātiskā sabiedrībā būtu pietiekami ņemta vērā. Pats par sevi apstāklis, ka žurnālistu veidotajā satura vienībā ir atklāts personas vārds, vēl nav uzskatāms par privātuma tiesību pārkāpumu.

[10] Ombuds neatzīst Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajās vadlīnijās definēto sabiedriskā medija darbības profesionālo principu *Precizitāte, Objektivitāte, Faktu nošķiršana no viedokļiem*

pārkāpumus LSM satura vienībās, jo satura vienību objekts bija pacienšu liecības par ārsta profesionālo rīcību, un nevis – pats ārsts un viņa rīcība, līdz ar ko, kā fakti satura vienībās figurē pacienšu liecības par rīcību, kuras ir tikušas kritiski izvērtētas. Šo liecību publiskošana atbilst sabiedrības interesēm zināt patiesību par notikumiem, kas tiem varētu būt svarīgi.

[11] Ombuds neatzīst Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajās vadlīnijās definēto sabiedriskā medija redakcionālo vērtību *Patiesums; Godprātība un atklātība; Atbildīgums* pārkāpumus LSM satura vienībās, jo šo satura vienību galvenais mērķis bija patiesības atklāšana par pacienšu liecībām, žurnālistiem un redaktoriem apzinoties un uzņemoties atbildību par šo liecību publiskošanas izsauktajām sekām, pieņemot ētiski izsvērtu lēmumu par ārsta – neirologa reputācijas aizskāruma līdzsvaru ar sabiedrības ieguvumiem no informētības par šīm liecībām.

[12] Atbilstoši iepriekšējos atzinuma punktos atzītajam, ombuds neatzīst SEPLPL 3. panta ceturtajā daļā noteiktās prasības – ievērot savā darbībā objektivitāti, pienācīgu precizitāti un neitralitāti – pārkāpumus LSM satura vienībās.

[13] Balstoties iepriekš atzītajā, ombuds neatzīst SEPLPL 3. panta trešajā daļā noteiktās prasības – veidot savas programmas un pakalpojumus veido atbilstoši augstām ētikas un kvalitātes prasībām, nodrošinot žurnālistikas izcilību un ievērojot visaugstākos starptautiskos profesijas un kvalitātes standartus – pārkāpumus LSM satura vienībās, un secīgi neatzīst, ka iepriekš nosauktās satura vienības neatbilst LSM Ētikas un rīcības kodeksā noteiktajam.

[14] Ombuds neatzīst par pamatotu Iesniedzēja aicinājumu ombudam vērsties Latvijas Republikas Saeimā, rosinot Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes atcelšanu, jo ombuds šīs padomes locekļu darbībā nav saskatījis pierādījumus tam, ka tās darbība apdraudētu Latvijas Sabiedriskā medija redakcionālo neatkarību.

Izvērtējot atzīto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

iesaka:

[15] Veidojot satura vienības, kurās sabiedrības interešu vārdā ir nepieciešams atklāt profesionālās ētikas pārkāpumus vai noziegumus aizdomās turētu vai kriminālnoziegumos apsūdzētu personu identitāti, rūpīgi sekot ne tikai formālai nevainīguma prezumpcijas prasības ievērošanai, bet arī pārlicināties, lai satura vienībās izmantotajās izteiksmēs netiktu lietoti apsūdzoši, vainojoši izteikumi, vārdi un intonācijas, pēc iespējas saglabājot neitrālu attieksmi pret konkrēto personu, apzinoties varbūtību, ka informācija, balstoties uz kuru tika pieņemts lēmums atklāt personas identitāti, var vēlāk arī neapstiprināties, bet personas reputācija jau tikusi ietekmēta

neatgriezeniski.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas

līdzekļu ombuds

(*paraksts*)*

Edmunds Apsalons

*DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR
LAIKA ZĪMOGU